

**THE DIGITAL READING CONDITION. ED. MARIA
ENGBERG, IBEN HAVE AND BIRGITTE STOUGAARD
PEDERSEN. LONDON; NEW YORK: ROUTLEDGE, 2023.**

Nakladnički niz Routledge Research in Digital Humanities izdavača Routledge (dio Taylor & Francis grupe) okuplja knjige koje se interdisciplinarno konceptualno i metodološki bave temom istraživanja suvremenog fenomena digitalnih humanističkih znanosti, odnosno načinima na koje računalna tehnologija utječe na ljudska iskustva. Niz naslova pokriva širok raspon tema – od digitalnih metoda i tehnologija istraživanja do teorijskih i kritičkih promišljanja o tome kako digitalni mediji mijenjaju proučavanje, ali i poučavanje predmeta interesa humanističkih znanosti. Cilj nakladničkog niza jest promicanje izvornih istraživanja koja se bave digitalnim transformacijama u humanističkim disciplinama prikazujući kako digitalne tehnologije ne samo da mijenjaju instrumente istraživanja nego i same uvjete čitanja, analiziranja i prezentiranja podataka.

Zbornik *The Digital reading condition* uredile su Maria Engberg, Iben Have i Birgitte Stougaard Pedersen. Ovaj interdisciplinarni zbornik okuplja niz tekstova koji istražuju kako digitalne tehnologije mijenjaju uvjete i načine čitanja i kako to utječe na razumijevanje čitanja kao kompleksne kulturološke prakse. Tematski knjiga se bavi čitanjem u digitalnom okruženju na više razina, donoseći teorijske i povijesne perspektive, ali i opise primjera dobre prakse u korištenju suvremenih digitalnih medija u školskim sustavima. U uvodu urednice zbornika definiraju sam naslov zbornika, odnosno digitalne uvjete čitanja kao skup tehnoloških, tjelesnih, kognitivnih, estetskih i društvenih parametara koji oblikuju nove načine na koje ljudi danas čitaju u digitalnom okruženju argumentirajući stav da se sama narav čitanja mijenja s razvojem medija te da tradicionalne, tiskanom tekstu naklonjene perspektive više ne mogu u potpunosti objasniti razvoj suvremenih praksi interakcija s tekstem.

Zbornik je strukturiran u pet tematskih poglavlja od kojih svako obrađuje određeno stručno područje te se ispred svakog poglavlja nalazi urednički uvod u temu, a na kraju knjige nalazi se opsežno kazalo pojmova i imena.

Poglavlje „Povijesne i sociokulturne perspektive čitanja“ (engl. *Historical and sociocultural perspectives on reading*) donosi radove koji definiraju uvjete digitalnog čitanja, proučavaju čitanje u kontekstu novih medija, uvode pojam multisenzornog čitanja i raspravljaju o razlici između nekadašnjeg načina čitanja i današnje višestruke pismenosti.

U poglavlju „Multisenzorno čitanje“ (engl. *Multisensory reading*) autori istražuju vezu između čitanja i svih ljudskih osjetila, načine digitalnog čitanja posredstvom aplikacija i modalitete multisenzornih iskustava čitanja zvučnih elektroničkih knjiga.

Poglavlje koje nosi naslov „Angažman čitatelja: aspekti digitalnog čitanja“ (engl. *Reading engagement: aspects of digital reading*) pruža nov pogled na digitalno čitanje istražujući mogućnosti dubinskog, fokusiranog i kritičkog čitanja u različitim knjižnim formatima i digitalnim kontekstima te donosi specifičnosti uranjanja u sadržaj putem različitih digitalnih formata, kao i motivaciju za takva nova čitateljska iskustva.

„Mladi čitatelji između medija“ (engl. *Young readers between media*) naslov je poglavlja koje je posvećeno iskustvima djece i mladih i njihovoj interakciji s digitalnim narativima u sustavu obrazovanja. Autori donose niz empirijskih analiza i primjera dobre prakse provedenih u različitim obrazovnim sustavima.

Završno poglavlje „Estetika i digitalno čitanje“ (engl. *Aesthetics and digital reading*) okuplja tekstove kojima je tema estetika i ambijentalnost digitalnog čitanja, donoseći koncept atmosferičnosti i rezonancije u digitalnim formatima koji su važni za multisenzorni način čitanja. Suvremena čitateljska iskustva, kao i drugačiji čitateljski okoliš potiču fenomenološka proučavanja novih uvjeta čitanja koji su digitalno kreirani, kao i uloge tehnologije u oblikovanju tih iskustava.

Ovaj zbornik okuplja radove oko teme multisenzornog čitanja u digitalnom okruženju istražujući takav način pristupa tekstu kao kompleksnu, medijski posredovanu aktivnost koja uključuje vizualne, auditivne, i interaktivne dimenzije, kao i upotrebu različitih ljudskih osjetila pri čemu se napušta teza o čitanju kao isključivo kognitivnom procesu. Autori pokazuju da digitalni prostori i alati ne moraju nužno poticati površno čitanje, nego da otvaraju prostor za nove oblike čitateljskog angažmana koji zahtijevaju redefiniranje, što danas uopće znači čitati u digitalno oblikovanom prostoru suvremenog svijeta.

Zbornik je namijenjen stručnjacima i znanstvenicima iz akademske zajednice, posebno istraživačima i studentima informacijskih znanosti, medijskih studija, digitalnih humanističkih znanosti, psihologije, pedagogije, književnosti, teorije čitanja i obrazovanja, ali i svima onima koje zanima razvoj novih formata knjige i načina na koje digitalna kultura transformira naše svakodnevne navike čitanja i usvajanja teksta.

Jasmina Kenda

jasmina.kenda@kgz.hr